

„תודת האומה“ - איה?

מאת אורי אבנרי

מצד קרובי הבחורים אשר בלעדיהם לא היו יושבים היום כסאותיהם.

אולם כעבור חודש קיבלו מאות משפחות חללים הודעה לאקוניות, מידפסות במכונת-הכפלה: בהתאם לחוק משפחות החללים שנתקבלו בכנסת ה-15 הנה ההענקה החדשה שימסכום... לסכום...

29 ל"י וחמש נפשות. מה קרה? האם לא ידעו חבר הכנסת הנכבדים על מה הם מצביעים?

קרה אשר רגיל לקרות במוסד-מחוקק המקדיש חלק ניכר מזמנו לויכוח-סרק של תעמולה פוליטית, ואין לו זמן כולל ללמוד את הבעיות ולהעמיק לעיין בחומר שעל פיו הוא מחויב חוקים הקובעים את גורלם של אלפים.

החוק החדש קובע בנוסחאות ברורות וקרות שאלמנה תקי סכום כזה וכזה והורים שכולים שאין להם ילדים יקבלו סכום כזה וכזה. אין הוא משאיר עוד בידי הפקידים הבאים במגע יומי עם המשפחה האומללת את הסמכות להתחשב בגורמים אישיים.

למשל: יעקב נפל בקרב. הוא השאיר אחריו זוג הורים ימים וחמשה אחים חיות למטה מגיל הורים אלה מקבל לפי החוק, 29,252 ל"י לחודש. אותו הסכום ניתן להורים שאין להם ילדים אחרים. רק ד אחד שכחו המחוקק

לקבוע: מי יפרנס את חמשת האחים והאחיות הצעירים יעקב לוי? שגא תחיה כל המשפחה, על 7 נפשותיה, מסך של 29,252 ל"י - סכום שאינו מספיק במדינת ישראל למחייתו של אדם בודד אחד?

הגיון ברזל ותינוק בן שנתיים. משל שני: עז כהן נעדר בקרב, ובהתאם להוראות החוק נחשב כאילו נס במערכה. הוא השאיר אחריו אשה ותינוק בן שנתיים. החוק מקבלת האשה תגמול חדשי של 32,910 ל"י - סכום שאין להתקיים עליו.

רוצה האם לצאת לעבודה. היא יכולה להשתכר, כאת 40 ל"י לחודש. בא החוק ואומר לה: אם כן, נוריד את התגמול שלך ל-13 ל"י. הגיון ברזל. אלא שהחוק אינו אומר לאק של החלל עזרא כהן מה תעשה, בשעת עבודתה, בתינוק השנתיים. אין היא יכולה למסור אותו למוסד או למשפלת כי החוק נטל ממנה את הכסף הדרוש לכך. התוצאה: אין יכולה לעבוד, ואין היא יכולה להתקיים מבלי לעבוד.

משכורת מול משכורת. משכורתו הממוצעת חבר-כנסת היא 147 ל"י לחודש. המשכורת הממוצעת אשר חברי הכנסת הקציבו למשפחת החיילים שנספו במערכה היא:

19,995 ל"י לאלמנה בלי ילדים, לאב או לאם שכולים. 41,640 ל"י לאלמנה המפרנסת 4 ילדים קטנים. 15,724 ל"י ליתום מאב ומאם. 29,952 ל"י לזוג הורים שכולים - יהיה מספר היל שיעליהם לפרנסם 2, 4 או גם 10.

14,625 ל"י לזוג הורים שכולים שיש להם בן בוגר - אם אותו „בן בוגר“ הוא בעל משפחה גדולה משלו ואינו יכול לפרנס את הוריו הזקנים.

איש מחברי הכנסת לא הסביר לאל-מנות ולהורים שכולים אלה כיצד

זהו כתב אשמה. כתב אשמה - לכולנו.

לכל אותם שנשארו בחיים, האוכלים יום-יום את פירות המדינה אשר קמה על קברות חלליה - והמפנים את ראשם לצד בראותם את משפחות החללים ברחוב.

כי אין אהבים אנחנו, בעלי-ההנאה, את החוב שחבים לנו להם, חוב אשר אין לפרעו, לעולם.

איש לא יחזיר את הבן לאם שגידלה אותו 20 שנה, איש לא יחזיר את הבעל לאלמנתו, איש לא יעמוד מול עיני היתום ויאמר: אבא יחזור.

אולם דבר אחד יכולנו לעשות: יכולנו לדאוג שהאם האלמנה והיתום לא יהיו נתונים במצוקה, שלא ירעבו לחם, שלא יחרדו לארוחה היומיומית - שאם בת 63 לא תשטוף רצפות, שאב בן 89 לא יודקק לעבודה, שילדה בת 15 לא תצטרך לחיות על צד קת שכניה.

ואת זאת - לא עשינו.

אמנם - מדינה ע"ניה אנחנו. אך כל עוד יש כסף לקרייזלרים, כל עוד נוסעים השלייחים, כל עוד מוציאים רבבות לירות על טכ-סים מפוארים להאדרת שם המדינה - מי יקום ויעזר לאמר: אין לנו כסף לפרנס את אותם אשר שילמו את המ-חיר.

הם לא חסכו בדם. הם לא ערכו, בצאתם עם דימדומי ערב לקראת מטרה לא נודעת, חשבון של טיפות. כל אחד מהם סמך עליו שדאג, כדבר המובן מאליו, למשפחות.

אל-נא נתחיל לחסוך בפרעון חוב זה.

„ויאמרו: אנחנו מגש הכסף, שעליו ניתנה לך מדינת ה"הודים“. כך שר המשורר. אל נכתים אנחנו את המגש הזה - בקמצנות של חנוונים, בשיכחה בזויה.

ידיים מורמות ופתקאות מודפסות. עד לפני שלושה חדשים לא היה קיים במדינה חוק לתשלום תגמולים למשפחות החללים. למשפחות אלה שולם אותו תגמול שהיו מקבלות לו היה החלל עוד בחיים ומשרת בצבא-ההגנה. הם נקבעו ע"י תקנות פנימיות. גם אז לא היו הסכומים גדולים. אולם המנגנון של האגף למשפחת החייל במשרד הבטחון, שהתנשא ברמתו האנושית מעל להרבה מנגנונים אחרים במדינה, נתן לתקנות אלה „פירושים“ גמישים ביותר - לטובת הנצרכים.

הדברים לא נקבעו במשרד, על סמך אותיות מתות. הם נקבעו אחרי חקירה מקיפה ואוהדת של התנאים הסוציאליים. ב-21 ביולי קיבלה הכנסת חוק כולל שבא לשים קץ למצב המטושטש ולהסדיר אחת ולתמיד את חוב המדינה למשפחות חלליה: „חוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושי-קום) לתש"י-1950“.

החוק חל על כל החיילים שמתו בשרות ההגנה, אצל ולח"י אחרי יום 30 בנובמבר 1947 ובשרות צבא ההגנה מאז הקמתו „כתוצאה מתבלה, ממחלה או מהחמרת מחלה שאירעו בתקופת שרותו ועקב שרותו“, וכן על חיל „שרשות צבאית מוסמכת העידה עליו שנעלם ביום פלוני עקב שרות ומאז לא נודעו עקבותיו“.

למראית עין היה זה חוק „טוב“. בכמה סעיפים אף הועלו סכומי התגמולים שהיו רשומים על גבי הניר. המחוקקים הנכבדים הרימו את ידיהם מתוך הרגשה שהם זכאים להכרת טובה

במשך שנתיים פירסם „העולם הזה“ מדור קבוע שדאזכרות: „נפלו למען המולדת“.
בחודש האחרון ביקרו שזום כהן ומקסים סלומון, כתב „העולם הזה“ וצלמו, בבתי משפחותיהם של אחדים מן החללים שנוכרו במדור זה. מטרת הביקור היתה לבדוק כיצד פרעה המדינה את חובה הקדוש ביותר, את אשר ראו עיניהם הם מוסרים לקוראנו מעבר דרך תאור עובדתי - בתקווה כי פרסום הפרטים יועזע את המצפון וישנה את המצב.

ואת זאת - לא עשינו. אמנם - מדינה ע"ניה אנחנו. אך כל עוד יש כסף לקרייזלרים, כל עוד נוסעים השלייחים, כל עוד מוציאים רבבות לירות על טכ-סים מפוארים להאדרת שם המדינה - מי יקום ויעזר לאמר: אין לנו כסף לפרנס את אותם אשר שילמו את המ-חיר.

